Број 133 У Новом Саду, у четвртак 19. јуна 908 Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваких врсте сваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 9?

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Расуло хрватско-српске коалиције.

Оно тајно подгризање и вревање у хрватско-српској коалицији почело је већ јавно да избија и куља, Ко чита хрватске коалиционашке листове: „Покрет“, „Обзор“ и „Хрватску“ томе је јасно, да све више откривају неискреност и противна начела, управо безначелност те коалиције.

Најкраће и најјасније описује то вавилонско политичко удружење „Покрет“ у оном свом уводном чланку у којем говори о „Хрватској“ и изјави праваша дра Бадаја те вели ово: *„Најгоре је имати пред собом хетерогени (разнородни) скуп* у којем се незна нит ко пије нит ко плаћа, и који за то пред јавношћу *сваки час прави скокове!«*

Да се боље разуме, како је то политика, с брда с дола морамо истаћи да је та расправа настала услед нападаја „Покрета“ на католичке свештенике, што нису сахранили сарадника „Покрета“ и присталицу хрватске напредне пучке странке Јакушића, који је недавно умро и који је исповедао, да не верује у Бога (атеизам), па се нашле присталице хрватске т. ј. хрватске странке права која има у себи много католичке попове, увређене тим нападајем „Покрета“ тврдећи, да су тим *повређени верски осећаји осталих присталица хрватске коалиције не само католичке, него и православне вере.*

Самосталци се у тој коалицији граде увек слободоумнима, „модернистама“ и „реалистама“ т ј. посве истом странком у опћем филозофско-моралном погледу са хрватским напредњацима, *који су отворени противници католичких клерикала.* А у нашој српској народно црквеној автономији су т само тал и данас, управо откада их је за себе задобио покојни Георгије, наместивши брата уредника самосталског органа „Србобрана“, калуђера Валеријана за професора на карловачкој богословији и учинивши им разне и велике помоћи материјалне — *најљући клерикалци и поборници свих оних назадних клерикалних и калуђерских тежња*, које су побијали и данас побијају, у корист српског народа Срби радикали, а негда још и негдања српска слободоумна странка дра Светозара Милетића. И при свем том се самосталци ипак граде највернијим тобожњим следбеницима његовим, данашњи либерали (Браниковци“) данашњи клерикали и присталице калуђера — самосталци'!

И сад „Србобран“, лист самосталаца, нити сме да нападне „Покрет“ због оног вређања „верских осећаја и православних самосталаца уз браћу им католике (клерикале) Хрвате у хрватској коалицији, нити да одбије незвану верску одбрану „Хрва ске!“ Ту се види не само безначелност и неискреност уверења и начела самосталаца и те политичке гомиле уопште, него и како начелна неискреност, лаж, долази у незгоду, у теснац, као змија која је пошла у лов, па се не може да извуче из процепа.

Да је самостална странка клерикална, и то ултраклерикална, показује не само њен рад да она помаже и најгаднији, најпрљавији отпор, крађу проневере и отимачине калуђера против српског народа, а за своје себичке сврхе; да иде за калуђере и у ватру и у воду, већ и што има за свог важног и видног вођу калуђера Валеријана Прибићевића и многе друге калуђере за чланове и ниже вође А то зацело не би дозволили ни калуђери ни покојни Георгије кад би самосталци у истини били народни и противклерикалне странке како то она себе преставља у српском народу и лажно још Србе радикале означује клерикалном странком.

Но наш народ самосталце добро познаје, зато их сматра и назива калуђерском странком

А због тога што самостална странка у коалицији седи на две политичке столице, на једној клерикалној и једној антиклерикалној, чикају је неки хрватски листови, коме у томе спору повреда верских осећаја даје она за право

И наравно она ћути Ми радикали их добро познајемо и ми их не позивамо на то Но калуђери ће их без сумње позвати! Та за Бога хрватска коалиција је кућа самосталаца У тој њиховој кући је пожар међусобне неслоге и расула Што не гасе тај пожар, ако имају чиме? И зар да су онда Срби радикали остали и на даље у том политичком удружењу, за које негдашњи најжешћи борац за целокупност хрватско-српске коалиције „Покрет“ јавно вели, да је то хертарогени скуп, у ком се не зна ни ко пије ни ко плаћа.

Та то је дакле очевидно друштво, које се хтело не хтело мора разићи и у којем садашњи чланови морају данас сутра једно другом рећи: Сервус, сервус — друштво!

Срем, о Видов дану 1908.

Антипирин

Из мога дневника.

11 Кад неке запитате: којој партији припадају, а они ће сажаљ вајући и као кореће вас одговорити: „Ја нисам ни клерикал, ни либерал, ни самосталац, ни радикал, — ја сам Србин! Рекну и остану живи То говоре они који не смеју да су — ни једно ни друго...

„Шта ће нам партаје? Срби треба да имају само једну странку: српску странку!“

Понајвише говоре тако они Срби, који слепо помагаше мађарску либералну странку, почевши од Тисе Калмана па завршно до Фејерварија Најчешће чућете, да тако говори интелигенција у Сомбору и Вел Кикинди. Интелигенција у ова два највећа српска места упрегла се у кола мађарске либералне странке и десетинама година вукла их је с похвале достојном истрајношћу . А све чинише то под вид м заштите српских интереса: особене месне прилике у Сомбор и Вел. Кикинди упућиваше их, да безусловно помажу мађарску либералну странку.

И сада када се њихова заштитница разбила и ти велики српски родољуби остадоше на сокаку, сетише се да терају — српску политику ..

12 Оба та српска града пружају нам врло жалосну слику и прилику.

И поред тако многобројнога Српства и толико српских просветних установа какво место заузимају ти градови у нашем јавном животу — на пример на уметничком и књижевном пољу?

Шта урадише на економном пољу? У Кикинди ни данас нема српског новчаног завод , а у Сомбору тек од лане .

Да ли икакав здрав покрет имаде зачетак свој тамо? Тек ако нећемо сматрати као такав — кикиндски програм или акцију Сомбораца у срп народном позоришту, које ће, ако само још мало продуже старање своје (какве су сретне руке) брзо довести до руба пропасти?!

Повесницу Српства у оба града испуњују борбе двеју породица У Сомбору се крвавише Коњевићи и Бикари, у Кикинди Богданови и Еремићи Сва се српска снага усредоточила и исцрпела у овој фамилијарној борби.

И ти људи, који четврт века потпомагаху владавину Тисину и његових последника, чији рад четврт века по Српство посве неплодан беше, — усуђују се, да кажу: политика српске народне радикалне странке није довољно српска .. и хтели би да оснивају „српску странку“ .

13 На опште изненађење ових дана сазвана је у Н. Сад конференција „српских родољуба из Угарске без разлике сталежа и странака“ (ко је, Боже, од радикала добио позива?!) да се „путем братског споразума створи јединствена снага на политичном и народно црквеном пољу.“

Карактеристично је, да је та конференција одржана у Н. Саду, још карактеристичније је, да је одржана у редакцији „Браника“ под председништвом дра Полита, а најкарактеристичније је, да је изаслат одбор да начини нацрт програма за нову странку а у духу начела народносног конгреса од г 1895.

Умолише једном дра Полита, да прикаже програм српске либералне странке Др. Полит дође у највећу неприлику: ни је ни чудо, зар та странка има програма?! Напослетку избаци: он стоји на програму будимпештанског народног збора. И не приказа програм своје странке

И у новосадској конференцији ствара се под председништвом дра Полита нов програм за нову странку на основу оног програма на коем стоји др. Полит Зар то треба да буде нова странка?! Посве дискредитирана либерална странка и њен орган „Браник“ би оснивањем нове српске странке да промену одећу, да збаце са себе злогласно либерално руво и да обуку ново — звучно, српско.

Либерална странка дошла је у стечај изгубила је име своје и сад меће нову тврдку: „Српска странка — пређе либерална странка.. “

14. У осталом, волели би ми видити како би изгледала једна странка у којој су заједно: др. Полит др Малешевић, др Живко и Марко Богдан др Васа Јакшић, др Коста Бугарски, др Давид Коњевић, Младен Јосић, Георгије Видицки, Димитрије Руварац, Методије Суботин и Милан Вујић. .

Волели би видити онај заједнички програм који ће сви ти заједно да потпишу?!

Колико снага на толико ће страна вући . Баш услед концентрације: уједињена свага неће бити јединствена. Брод би услед међусобног парализања снага непомично стајао...

15 Немојте мислити, да се само француски краљеви не поучише из повеснице, ни др Полит није

У немоћној жељи, да сломије радикалну странку, др Полит сложио би се и са црним ђаволом С калуђерима се већ сљубио А не сећа се како је прошао 1890. г на народно црквеном сабору .

Данас је лозинка: слога, стварање јединствене снаге српскога народа, концентрација српских странака а 1890 године под лозинком уједињења „солидних елемената“ а уз благослов и помоћ дра Полита приликом избора за народно црквени сабор увукоше се у сабор нотабилитети. Па шта беше? При првом кораку — код избора подпредседника, даклем у личном питању, позавадише се браћа и др Полит са својим друговима би искључен из круга оне саборске већине, коју је он сакупио..

Пик Јово на ново..

Састанак српског народно-црквеног сабора

„Пестер Лојд“ у свом најновијем бр ју вели ово: Пронела се вест, да влада има намеру, да сазив српског народ

ног црквенсг сабора и избор патријарха одгоди. То не стоји. Влада напротив има намеру, да српски народно црквени сабор сазове још половином јула по новом (почетком нашег јула) Још надовезује како није од стране владе изабрана особа. која ће бити комесар. Ова вест „Пестер Лојда“ потврђује и „Србобранову“ вест, који вели, како се „према најновијим вијестима из добро обавијештених вријела има наш народно-црквени сабор састати средином мјесеца јула по новом календару“. Та добро обавијештена вријела рекла су сигурно то вођама „Србобрановим“ ово дана у Пешти, кад се преговарало о томе, да се између угарске владе и Мађара с једне стране, а хрватско-српске коалиције с друге постигне споразум те ова дође на владу у Хрватској и Славонији И кад се судећи по песми која се сад гуди, у листовима хрватских коалиционих странака, ови преговори разбуцали.

Је л' те жао што се растајемо!

Хрватски коалициони листови живо се баве са прекидом преговора између хрватских и мађарских посланика. „Обзор“ истиче, како би најбољи излаз из целог заплета био, да дође у Хрватској једна влада без боје а са задаћом, да спроведе опште бирачко право. „Хрватска“ вели, да је већ скоро био ађен начин, који би зацело довео до циља али су хрватски преговарачи осумњичени, да имају противхрватске смерове и да су преговори зато морали бити прекинути. „Нови Лист“ вели, да је те преговоре мађарска пучка странка водила са знањем угарске владе, јер се видело, да су мађарски преговорачи често саветовали се са министром Јосиповићем. „Пестер Лојд“ вели, како Векерле и мађарска коалиција нису стајали иза тих мађарских преговорача, већ су их шта више посматрали онако испод ока. „Покрет“ брани себе од прекора наперених против њега, као да је његово писање довело до прекида преговора. Као што се види, чим ови преговори са мађарском пучком странком не уродише плодом, у хрватско-српској коалицији, која је и онако лабава, настаде лом и међусобно пребацивање, ко је кога натрчкао, ко је крив, да није испало онако као што се замишљало.

Но још нешто Чим се „Србранове“ челенке вратиле из Пеште, а преговори са угарском владом се изјаловили „Србобран“ одмах доноси из добро обавијештених вријела како ће се наш народно црквени сабор ипак још средином јула састати. Најбољи доказ, да је при тим преговорима играо врло важну улогу и сазив односно несазив и нови избори за наш народно црквени сабор И кад од преговора не би ништа, ево сабора.

Без посла у Америци

Једна велика група радника из Старе Србије и Македоније вратила се ових дана преко Пеште за свој завичај. А Америци нису могли да добију посла. Нису имали ништа. У Пешти их нахране и даду им бесплатне карте за Београд. Ово нека буде лекција нашем сиромашном свету, који се још увек даде заварати, као да у Америци тече мед и млеко.

Смрт Белензова.

Белензов, руски револуционар побегао је из Русије у Швајцарску. Но тамо га ухвате и предаду руској полицији као обичног злочинца, и под јаком стражом допрате га у Русију. Тамо му пође за руком да побегне испред очију самих стражара. У купеу, где је седео Белензов, био је само један оружан војник, који је заузео место поред прозора. У ходницима и у другим купеима било је такође жандара и војника. Када је воз ишао уз брег и према томе лакше ишао замоли Белензов војника да га пусти да седне код прозора Војник не слутећи никакво зло допусти му. Но Белензов удари војника по лицу тако да је овај пао у несвест. За то време Белензов пушком развали прозор и побегне у једну шумицу. Док је војник дошао себи Белензов је побегао у Москву. Кад је револуционарно друштво дознало, да је Белензов побегао пошље једног члана да га убије, јер је више другова издао На путу га ухвати полиција и баци у тамницу. После неколико дана умро је од мука, које је претрпео у тамници.

Садашња љубав.

Један трговачки помоћник из Нове Градишке узме листу посетника у бањи Маријенбаду, те изабере више женских имена, уз које стоји по каква велика титула, као грофица, бароница. Напише више писама тим женскињама и позове их, да — с њиме живе. Али одзив беше веома мршав, можда не зато што аристократија мрзи на живот за кулисама, већ што сам позив беше до зла бога неупутан. Једна грофица одговори анонсом (огласом) у новинама. Овај помоћник пошље јој по том писмо, у коме тражи. да му у Загреб пошаље госте рестанте (да остане на пошти) 300 до 400 круна „путна трошка“. Али кад он оде на пошту, врло га љубазно дочека — један полицајац и понуди му се у друштво. Помоћник је осуђен на месец дана затвора. Тако се свршила та љубав.

Женске слушалице на немачким универзитетима.

На свима немачким универзитетима било је свега ванредних женских слушаваца 375, а редовних 1753 У Берлину је било свега 03, у Бонбану 168, у Гетингену 152, у Штрасбургу 143, у Бреслави 119, у Кенигсбергу 86, у Гисену 73, у Минхену 67, у Тибингену 61, у Јени 58, Хали 48, у Фрајбургу 40, у Марбургу 38, у Хајделбергу 35, у Килу 34 у Грајсфвалду 18, у Минстру 4, у Ростоку 11, у Вирцбургу 11, у Ерлангену 1. Даклем данас има редовних женских слушалаца 2146. У зимском семестру било је 2824, у лањском летњем семестру 1858, у летњем семестру 1906. године 1452. 1899—1900. било је 664 женских слушалаца.

Време.

Према телеграфском извештају од 30. јуна може се очекивати топло, већином кишовито и вета.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман
из живота босанских Срба.
Написао
Бошко Петровић

(135)

Међу гостима наста живо комешање Нарочито се један одликовао својим подругљивим понашањем. То је био Хрват професор са једне средње школе. Лице му бијаше набубрило, дебељкасто од пунокрвних судића са застајалом и усиреном крвљу, избуљених очију без израза, високог раста и гломазног тијела Понашање, покрети и тјелесне изјаве бијаху сличне изјавама оних људи који вазда сједе у кужно атмосфери радионице, која заудара на чириз и старе ђонове. Како католички фратар поче онако да говори о православнима, овај професор напући уста, захвати дубок дах и бијаше спреман да прсне у смијех.

— Зашто не данас? то се мора једаред расправити — срљао је католички фратар са својим говором на Душана

— Ама о томе није ријеч — одбија је Душан поново овај нови покушај да се расправља о овој незгодној теми.

— О томе, о томе баш морамо најпре расправити, то су ваше тајне мисли, за којима идете сви ви православни, такозвани Срби, сви сте нам непријатељи и само нам сметате.

— То је само фантазма, да смо вам ми непријатељи и да вам стојимо на путу — бранио се Душан.

Ту пукоше напућена уста оног професора, који се сада поче затајено смијати, као није учтиво баш, али се ето мора. Он се гушио од смјеха, а де би посвједочио да је то истинит смјех, он је позвао све жиле у помоћ, да у лицу поцрвени и тако увјеривши све о смијешности ове ситуације, смијао се злурадо и изазивајући Кад га Душан погледа, он се као утишаваше, али ето није ишло То су свједочиле још набуљене очи, и набубрено лице.

— Хрватска историја свједочи, да имам право — говорио је фратар још оштрије Да вас православних није било, данас би била сва Босна католичка а сав Балкан наш, хрватски; све би ми подчинили, и данас управљали великом Хрватском, но ви сте нам свуд до данас стајали на путу, па и данас стојите. Код нас је питање бит' или не бит', или ми Хрвати или ви Срби, а ви нам свуд гровите. Ето зато сте нам непријатељи и ми се морамо свим средствима борити против вас и извојевати себи велику Хрватску

Један од сваничника диже чашу, и поче здравити управи ове земље, која све мудро удешава и води. Под управом земаљске владе све иде сигурно напријед у сусрет новој култури и новим политич им успјесима

Фратар се диже и поче пјевати: Љепа наша домовино! Онај професор се тек ту утишао, прекиде смјех и сам поче пјевати

Брзо се затим диже професор Франк и поче узбуђеним гласом

— Да Бог живи хрватски народ! Нека га одведе путем нових успјеха његовој новој будућности! Живјела Хрватска и њезине покрајине Босна и Херцеговина! Живјела велика Хрватска!

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“.

Стигли 18. јуна

Угарски сабор.

Будимпешта. Расправљао се предлог о екзекуцији.

Честитке Рауху.

Загреб Власти су званично честитале бану, што је именован војним саветником

Одговорни уредник
Константин Брадзаровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 18. јуна 1908. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 кр. 20 п до 20 кр. 50 п.

[illegible] 20 — [illegible] 20 [illegible] 20

[illegible] 13 [illegible] 70 [illegible] 14 [illegible] 40 [illegible]

[illegible] — кр — п. — кр — [illegible]

Зоб прве каквоће 16 кр. 60 п. до 16 кр. 80 п.

Зоб средње каквоће 16 кр. — п. до 16 кр. 40 п.

Кукуруз домаћи 14 кр. — пот. до 14 кр. 20 п.

Термини.

Жито за октобар 22 кр. 42 пот. до 22 кр. 44 п.

Раж за октобар 1908. 18 кр 42 п. до 18 кр 44 п.

ЗА СВОЈУ
БЕРБЕРСКУ РАДЊУ
требам једног доброг
млађег помоћника.
Заслуга добра, а место је стално.
Јован Цвејић,
772 1-3 Сомбор.

„Кнез Милош“ БУКОВАЧКА КИСЕЛА ВОДА
најчистији и најбољи алкалични киселак.
„СРПСКИ СЕЛТЕРС“ најбоља ЛЕКОВИТА АЛКАЛНО-МУРИЈАТИЧКА ВОДА.
ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ ЗА НОВИ САД И ОКОЛИНУ
код
ПЕТРОВИЋА И ПОПОВИЋА
трговина спецераја и деликатеса
НА ВЕЛИКО И МАЛО 347 11 –
Нови Сад, ћошак главне и лебарске улице.
Поручбине са стране извршујемо брзо и тачно.
Велико стовариште и свих осталих минералних вода
По ниској цени најбоља столна и лековита вода.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.